

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerktő's kiadó tulajdonosnál uri utca 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny fölvetetik 's pontosan közölletik.

F. évi october 1jétől december fogytaig terjedő évnegyedi előfizetést ez ikerlapokra, borítéktalanul helyben 2 fr. 40 kr., borítékosan és postán 3 fr. 30 p. krral elfogadnak, mind a kir. postahivatalok mind a Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: kinevezések 's előléptetések; Gondolatok a fumei vasutról; Vége. Országgy. közlemény (sept. 21d. ker. ülésb. több üzenet, felírás 's t. javaslat hitelesítés, Fiume 's Buccari kerül. rendezése 's megy. választó 's tanácskozó gyűlések szabályozása; sept. 23d. ker. ülésb. egyh. áldás-megtagadás, gör. n. egy. vallás; pesti egyetem tan. 's gazdák. rendszere; hasonszenv; gyorsírás; katonai kihágások; szemelvények folytatása; szintaznap. orsz. rd. ülésb. turmezei sérelem; szabad községek elrendezése; nem kath. lel. kész által kötött vegy. házasság törvényesítése; sept. 24d. ker. ülésb. országgy. költségviselés; birtok-'s hivatalképesség; alapítványi pénztárak; futóhomok, községi jegyzők, 's szemelvény; sept. 24d. ker. ülésb. a' szemelvények; sept. 25d. fidi ülésb. szemelvények 's kivánatok; szintaznap. ker. ülésb. egyh. tized; városi reform, ker. felügyelők elvben elfogadtatnak; 229d. fidi ülésb. váltóképeség 's a t. 292d. ker. ülésb. felügyelői hatáskör megszabása; a' középponti vasút; a' pénzügyi választmány javaslata Zalában 's Bácsban; vasmegei egyelvények.)

Spanyolország (Külügyi miniszter, a' kormány előkészített szabályai.)

Anglia (a' királyné s'étáji; készületek Lajos Fülöp elfogadására; számos ünnepély 's üdvözlés; O'Connell 's a' real mérsékelt irányja.)

Franciaország (Soul, Bugeaud 's Guizot; guadeloupei tüzvész 's a' t.)

Orosz-Lengyelország (moszka fiatalok tanítókká képzetése külföldön; a' kitért ruthen községek katholicismusra viszatérése 's ellenőki szigorú szabályok.)
Ertesítő.

Magyarország és Erdély.

Öcs. 's ap. kir. fels. a' kalocsai főkáptalannál Göbel Ferencz kanonokot székesegyházi esperessé; Korsós József kanon. báci, Zombory János kanon. tiszai főesperesekké; Bedcsula Tanást idősb. mesterkanonokká; továbbá a' nyitrai káptalannál Greguska István kanon. olvasó; Mészáros András kanon. éneklő; Tordy György kanon. örkanonokká; Kelecsényi Jánost székesegyh. főesperessé; Sorecz Imrét trencsényi, Uhlarik Jánost zsolnai, 's Krajcsik Jánost gradi főesperesekké; ugyszinte a' szatmári káptalában Bodó Mihály kanon. olvasó, Obermayer András kanon. éneklő, 's Mayerhold Antal kanon. örkanonokká; végre a' váci székes káptalában megüresült kanonokságra Haulik József ujhartyáni plebanost kinevezni, továbbá Rajzinger Jánost a' pesti kir. egyetemnél öszs. természet-történeti tanítót 's seniort, k. tanácsos' ezimel; Váczy Istvánt, a' győri nemzeti iskola tanítóját pedig közép aranyérem-pénzzel kegyelmeesen díszesíteni méltóztatott.

A' nm. m. Kincstár a' pesti sóhivatalnál megüresült sómáztaló helyét Siringer Vilmos helybeli pajtásra, 's szomszolgák k. rézhuta 's amalgamisationál első hutaellenőri hivatalt Stadler Mátyás ellenőre ruházta. Rajkovicz Ferencz tiszaujlaki sómáztaló nyugállapotha helyeztetett.

Gondolatok a' fumei vasutról. (Vége)

A' szellemi központosság, az ipar előmozdítása 's a' nemzet összeforrása azt kívánja, hogy az ország minden részéből, minél több egyed, intelligencia, tehetőség, 's akarat jöhessen össze az ország fővárosában. Természetes az, hogy ha az utrosz 's hosszú 's ha az embert valamely anyagi érdek nem vonja, akkor biz ő sehoval sem megyen. — De midőn Pestre az egész alföld 's az egész Tiszamellék elmenni kénytelen, ha csak azért is, mert ott adhat 's vehet is valamit, akkor Magyarország igen szép részének, nevezetesen pedig annak, mellyen a' pest-fumei ut menne, semmi érdeke nem kívánja a' Pestre menetet, mert ha valamit el akar adni, azt Stájerországba vagy Bécsbe könnyebben viheti mint Pestre; ott pedig még jutalmasabban vehet mindent mint Pesten; hogy tehát Magyarország azon vidéki lakosai Pestnek 's a' haza nagyobb részének érdekeivel összeforranak, szükséges azoknak vasutat építeni, mert ők is nyernének az által, de az ország általjában legtöbbet. Ezen már a' magyar vármegyékre nézve is igen fontos éreztet még annál fontosabb Horvátországra nézve. Mondjuk ki az igazat kerekén. Oh fájdalom! sikerült a' gonoszságnak 's érthetlenségnek két atyafi rokon nemzetet összevesztetni, pedig ok nélkül(?) két olly nemzetet, mellyek majd ezer év óta szoros barátságban békében együttöltenek 's mellyeknek legnagyobb érdekei azt kívánják, hogy örökre barátságban 's egyezségben éljenek együtt. A' mit tehát sok rágalom, pletykaszedés 's érelen firkalátok elrontottak, azt helyrehozni szükség, ezt minden józanul gondolkozó magyaroknak hinnie kell. Nem tartom szükségesnek ezen eszmét bővebben fejtegetni, a' ki ezt nem látja, nem hiszi, olly vak, hogy annak fölvilágosításán hiában törekedném;

megtérese az illyennek, minthogy nem gondolkozó, következőleg tehetetlen lény, a' hazára nézve közönyös. Azon idegenség pedig, melly a' két nemzet közt támadt, csak ugy hozatnék leghamarább helyre, ha a' két nemzet egymást jobban megismerné. Mire is a' vasut legjobb alkalmat nyujtana, mert ha a' zágrábiak gyakran Pestre 's a' pestiek gyakran Zágrábba járnának, ugy hiszem 's ugy ismerem a' két derék nemzetet, hogy ezen idegenség könnyen barátsággá változhatnék, mi által a' két ország 's közjö valóban sokat nyerne. Igy tanítaná a' horvát a' magyart 's a' magyar viszont a' horvátot becsülni, kit eddig valóban kevesebb ismérés ily forradhatna a' két nemzet még jobban össze, mint eddig is volt, — Sapienti pauca. Vegyük még továbbá azt, hogy Pest mennyit nyerne kellemeire nézve, ha onnan két óra alatt a' regényes Balaton vidéke meglátogattathatnék, vajjon nem huzna ez is sokat Pestre azok közül: kik eddig azt vélik, hogy Pesten homokbuczkák közt ül az ember, sehoval sem mehet, csak a' Rákosra; kérdés: Baden 's Brühl bájoló vidéke Bécs mellett nem huzott é több lakost Bécsbe mint bármely környülállás? Megvallom, még magyar büszkeségemből is meritek egy okot. Ha tudniillik egy külföldi utazó Fiumében a' vukovári vasut felül Magyarországot látandó, hol leli meg a' magyart? az egész ut mentén ha még Titelig haladna is, magyart alig talál, viszszamegy Párizsba vagy Londonba 's könyvbe írja, hogy 85. mérföldnyire beutazott Magyarországra, 's ugy látta, hogy Magyarország mind rácz 's horvát látja. Még egyet szükség érintenem, az ugynevezett pénzemberek mihelyest tudják, hogy az ország a' kamatért kezes, minderre állnak 's pénzt elegendőt fognak adni. A' mérnökök pedig oda mérik az utat pénzért, a' hova kívánatlik, ezektől tehát elhatározó tanácsot ne kérjünk, mert ezek azon fognak örülni, mennél több költségbe kerül a' dolog, a' mérnökök meg abban is, találják örömeiket, ha valamely rémitő akadályokon tudnának diadalmaskodni. Ezt az eddigi iratokból is be tudnám bizonyítani. Igy olvastam nem régen egy nyomtatványt, mellyben az áll, hogy ha kívánatlik fog, a' vasutat Pozsega vármegyén keresztül át lehetne vinni. Igenis megengedem, csak azon megjegyzést teszem, hogy a' vasut legjobb legolcsóbb helyzete a' Száva partja lenne, ha pedig Pozsegán mint igen hegyes vármegyén vinnők keresztül, akkor semmit sem nyernének, csak hogy az legalább 6. v. 7. millióval többbe kerülne. — Elég bizonyosság ez csapodár állításaira nézve ez embereknek.

De minkünk, kik a' költséget fizetni fogjuk, az országnak 's követeinek kötelességünk azt vizsgálni: mit 's mi drágán vásárlunk. Már most én így gondolkozom: 1) A' fumei vasut legalább 30 — 40 millió pengő fruba kerülni, erről könnyen meggyőződhetik kiki, csak az éjszaki Ferdinand-császár nevű 's az ugynevezett bécs-glogniczi vasut-társaság számadásit nézve meg, pedig mind 2 uton 1/3 részben sincs annyi nehézség, mint a' vukovár-fumei vasuton fog lenni, főkép ha Pozsega vármegyén vitetik keresztül. 2) Ezen 30. v. 40. millióval mit nyernünk, ha Vukovából Fiumébe viszzük az utat? Két millió pozsonyi mérő buzának kivitelét némely bő termésű esztendőben. 3) Mit nyernünk pedig ha Pestről viszzük Fiumébe az által? 4) Itt az ut annyiba nem fog kerülni, mert ezen egész vonalon, a' varasdi hegyeken kívül, mellyeket könnyen kikerülhetni, nagyobb hegyek nincsenek, következőleg az építés olcsóbb. a) Nyernünk nagy személyi közlekedést 's ez által szellemi 's kereskedési élénkséget b) élénk belkereskedést. c) Budapest városának emelkedését kereskedési fontosságban; d) Budapest igen sokat nyerne kiességére 's kellemeire nézve is. Ugy gondolom, hogy ha mind ezekért fizetjük is 30 milliónak kamatját, még sem sirhatnánk utána, mi ha más vonalon készítették az ut, könnyen megtörténhetnék, mert nekem a' vukovári vonal ollyannak látszik, hogy azon könnyen fű is nőhetne csekély használatára miatt, akkor tudniillik, ha az orsz. ban az ipar 's népesség növekednék, ha a' Dunában a' Vaskapunál levő akadályok elhárítottatnának, különben is nem állandó sorsa egy olly utnak, mellynek létele ugyszólván csak egy kereskedési cikelytől függene tudniillik a' buzától. Dixi et salvay animam! B. V. M.

Országgy. ülési közlemény folytat. a' Hirnök szerint 222d. ker. ülésb. sept. 21én elnökök 's naplóvivő az előbbiek, jegyzők Vukovicz, Szentkirályi 's Szemere. Hitelesítették a) a' pereknek a' kir. udv. törvényeszek előtt az országgy. alatt is leendő folytatásáról, a' hétszemélyes táblának husvét-utáni törvényeszekben összeülésétől 's a' decr. napok megszüntetéséről készített üzenet b) felírás 's c) t. javaslat; d) a' kir. válaszokban foglalt észrevételeknek nemcsak a' törvény érdemére, hanem egyes szavaira is kiterjesztése iránt készített üzenet, 's e) felírási javaslat; f) a' törvények kötelező erejének a' kir. jóváhagyás napjától leendő kezdetéről 's azoknak az ország t. hatóságaihoz leküldetéséről szóló üzenet g) felírás 's h) t. javaslat. Ezután a' Fiume 's Buccari kerületek elrendezése iránt a' FRRhez átküldött t. javaslatra tett főrendi észrevételek hátralevő pontjai fölött végeztek be a' tanácskozásokat; itt a' fő elvekre a' közelítés 's megállapodás csak annyiban történt meg, mint az a' városi 's hajdukerületi szervezetben határozottatott. Ennek végeztével fölvetett a' megyei választó 's tanácskozó gyűlések szabályoztatása tárgyában készített t. javaslat iránt átküldött 2dik üzenete a' FRRnek. Erre nézve Z. megye követe megemlíté, mikép a' FRR. a' főispáni hatóság elrendezését a' helyhatósági szervezet elintézésére tartozni kellőnek nyilvánították, 's azért az egész t. javaslatból mindazokat, mik a' főispánokról szólnak, kihagyatni kívánják; ezen modor, mellyet itt a' FRR. kitéztek, nem új, ez már régi nóta, ha valamit végre elhalasztani akarnak, azt állítják, hogy az a' rendszeres munkálathoz tartozik. Én azt hiszem, hogy a' tanácskozó gyűlések szabályozása szinte az általános megyei rendezéshez tartozik; különben pedig az eddigi szomorú tapasztalások azt tanúsítják, hogy a' kicsapongások okai a' főispánok is, ugy mint egyebek valának, 's sok helyen az a' főispáni hatalom viszszaeléséből támadott; ennél fogva a' kihágások korlátozására mind fölülől mind alulról szükséges ovószereket kell használni; azonban, ha a' FRR. a' főisp. hatalomrendezést ezen munkálathoz tartozik, minek mystificáljuk magunkat, hanem hagyjuk abban az egész dolgot, tegyük le e' munkálatot, mivel én ünnepélyesen kijelentem, hogy annak egyik részét a' másik nélkül tárgyalni nem kívánom. Egyébiránt van e' munkálathoz egy tárgy, t. i. a' honoratorok szavazata iránti rendelkezés, ezt innen kiemelni, 's az ezcerták közé sorozni kívánom annál is inkább, minthogy ezen ügy a' hatóságok figyelmét a' legutóbb időkben kiváltkép foglalkodtatta. Ez indítványom azonban egyetlen pártfogója sem találkozott; abban, hogy a' főisp. hatalom korlátoztassék, mindnyájan megegyeztek, mind a' mellett mégis némelyek a' kihágások fékezését a' főisp. hatalom rendezése nélkül is megtörténhetnek vélték, mivel a' kihágásra, történjék az akarki által, büntetés határozatlik; a' nagy többség azonban, melly szavazatkor 32 szóban nyilatkozott, előbb kifejtett nézete mellett maradt, mivel, mint a' FRR. magok is megvallották, a' kicsapongások korlátozását egyedül büntetési szabályokkal el nem érhetni, hanem arra a' köztanácskozások szerkezetének rendezése is okvetlenül szükséges, ezt pedig a' főispáni hatalom-szabályozás nélkül nem eszközölhetni, minél fogva e' munkálathoz egészen tárgyalás alá vételét a' RR. ujabbar szorgalmazandják. Végre a' börtönrendszer tárgyában átküldött 4dik üzenete a' FRRnek jött tanácskozás alá; a' RR. e' részben is előbbi nézeteik mellett maradtak. E' munkálathoz a' két tábla közti lényeges különbség főkép azon sarkallik, hogy a' m. FRR. a' kerületi börtönöknek nemcsak épületi, hanem a' börtönintézethez tartozó személyzet fizetéséből eredő költségiket is a' kir. kincstár által viseltek, 's ez okból a' börtönhez alkalmazandó tisztai személyzetnek minden kijelölés nélkül leendő kineveztetését ő Felsőgőre bizni akarják; a' t. RR. pedig a' börtönbeli költségeket a' személyzet fizetésével együtt a' kerületi hatóságok által fedeztetni, 's az oda szükséges tisztai személyzetre egyedeket az illető hatóságok által kinevezés végett ő Felső. ajánlatni kívántak.

227d. orsz. ülés a' t. RR. el sept. 21kén. Mai igen

rövid orsz. ülésben Széll Imre nádori ítélőmester által tudatták a' m. FRR., hogy a' szabad átmenet tárgyában készített t.javaslatbéli módosított szerkezethez hozzájárulnak. Továbbá a' görög nem egy. vallásuak és a' vegyes házasságoktól az egyh. áldásnak lett megtagadása tárgyában átküldött 4ik üzenetei a' FRRnek bemutatottak; 's ezután a' t. RR. a' m. FRRhez elegy ülésre hívtattak. —

228d. orsz. ülésb. a' m. FRRnél sept. 23án déli 1 1/2 órakor. Ülés- megnyitáskor a' községek elrendezéséről második, valamint a' turmezei gróf panaszos jelentése tárgyában 3dik földi válaszüzenet hitelesítettén, a' sz. kir. városok elrendezési 6dik viszonzóüzenet felolvasatván 's köziratra utasítatván, tanácskozás alá vétetett a' t. RR. üzenete a' váltótörvényben teendő némi módosítások iránt, mely tanácskozások részleteit pótlólag közlendjük.

289d. ker. ülésb. sept. 23kán elnökök Sötér Ferencz Mosony, és Ragályi Miksa Gömör m. követei, jegyzők: Szentkirályi és Vukovics, naplóvivő: Zsoldos. Szemere az irói tulajdonról, Palóczy pedig a' zsidók polgárosítása ügyében készített t.javaslatokat bemutatták, mellyek köziratra utaltattak. Ezután az egyh. áldásnak vegyes házasságoktól a' r. kath. papság által lett megtagadása tárgyában átküldött 4dik üzenete a' FRRnek jöve tanácskozás alá. A' nem kath. papok által kötött vegyes házasság törvényesítéséről szóló t.javaslat és felírás, ugy az 1647: 14. t. értelmében indított perek visszakerése iránt meglevén a' két tábla közötti egyezség, jelen alkalommal a' ker. RR. csupán a' szerkezet fölött vitakoztak: „azon vegyes házasságok, mellyek eddig r. kath. lelkipásztor előtt de egyh. áldás nélkül kötettek, ugy is erőteljesek levén, azon vegyes házasságok, mellyek 1839dik martius 15dik napjától kezdve, a' jelen törvény szentesítése napjaig nem kath. hanem valamely más törvényesen bevett vallásbéli lelkész által adattak össze, törvényeseknek jelentetnek ki.“ Melly módosítást a' ker. jegyző azonnal üzenetbe foglalván, az mai orsz. ülésbe beadatni rendeltetett. Felvételét tovább a' gör. nem egy. vallásuak ügyében tett 4dik válaszüzenete a' FRRnek, erre azonban a' RR. előbb kifejtett nézeteiket tartották meg. Következett az egyetem gazdálkodási 's tanítási rendszerének országgyűlés elibe leendő terjesztése, 's a' hasonszenvi orvostudomány és gyorsirási tanítószékek felállítására tárgyában készített üzenet és felírásjavaslat hitelesítése; az egy felírásba foglalt kétféle tanítószék felállításának kieszközölését külön választva, mindegyik iránt külön, ugy az iránt is külön felírás fog ő felségéhez küldetni, mellyben kéri fogják, hogy az egyetem állapotának mibenlétéről az országgyűlést értesítse, 's gazdálkodási és tanítási rendszeréről tudósítsa. Továbbá a' katonai kihágások megzabolázása tárgyában mult országgyűlésről fölterjesztett t.javaslatokra a' k. k. válasz kiadása felírás által fog szorgalmaztatni; ez érdemben a' RR. törvénytannival is inkább ohajtának, minthogy annak sürgető szükségét, hazánkban olly gyakran történni szokott kicsapongások, mint millyek nem régiben Temes és Szepes megyékben elkövetettek, igénylik. Végre a' kiszemelt indítványok kerültek szőnyegre. 27.) Számos indítvány nyomán a' kamatok iránt eredő követelés határozatlan sommáig szóbeli bíróság alá rendeltetett, továbbá a' 200 ftoz meghaladó szóbeli perekre azon birói taksafigetés, melly más perekre vagyon megszabva, határozatott; nem terjesztetvén ki az mindazáltal azokra, mellyek a' földesuraság előtt itéltetnek el. Ezeken felül H. m. követe kívánta, hogy a' 200 ftoz meghaladó szóbeli bíróság előtt megfordult követeléseknél a' főlebbvitel birtokon belül történjék meg, az első bíróság által megítélt summa pedig csak biztosítassék. K. m. követe pedig előadván, miképen szóbeli eljárásoknál legtöbbrendelenség onnanszokott származni mivel a' bíróság eljárása nincs elrendezve; támadható tévedések elkerülésére tehát kívánta, hogy azon esetekben, midőn semmi próba nincs, 's a' biró a' kereset megítélését egyedül az alperes nyilatkozatírásba foglaltja, vagy annak nyilvánítása bizonyosság előtt történjék. De ezen indítványokat, jóllehet az elsőnek 14 az utóbbinak pedig 16 pártfogója találkozott, a' többség szavazat utján elvetette. 29.) A' Hrabovszkyféle alapítvány becikkézésé iránt a' t.javaslat- készítés az illető Bártfa város követeire bízott. 32.) Az adózó községek birái számadásának megvizsgálása iránt az eddiginél czélszerűbb és sikeres szabályok rendelése tárgyában készitendő t.javaslat előterjesztésére pedig B. m. ifjabb követe szólított fel; mellynek elkészültével fognak aztán a' RR. felette határozni.

228d. orsz. ülés a' t. RRnél sept. 23kán. Miután

bemutattattak a' turmezei sérelem és szabad községek elrendezése tárgyában átküldött főrendi viszonzóüzenetek, fölvetetett a' mai kerületben tárgyalt nem kath. lelkészek által kötött vegyes házasság törvényesítése iránt készített 5dik üzenete a' RRnek, továbbá a' sept. 2 Iki kerületi ülésben és mai nap hitelesített üzenetek, felírások és t.javaslatok 's mindnyájára nézve a' ker. szerkezet hagyatott meg.

290d. ker. ülésb. sept. 24kén elnökök, jegyzők st. azelőbbieket. Hitelesítették a) a' nemesi rend által viselendő jelen országgy költségek tárgyában készített üzenet és b) t.javaslat, c) a' birhatási jogról szóló üzenet és d) t.javaslat, c) a' nemnemesek közigazgatási hivatalokra alkalmazhatása iránti üzenet 's f) t.javaslat, g) a' kir. h.tó-tanács alatt levő alapítványi táraokról az országgy. elibe adandó számadások tárgyában készült üzenet és h) felirási javaslat. Ezután a' kiszemelt indítványok hátralevő részei jöttek napirendre. 33) A' futóhomok kárteknonsága megállításának miképen eszközölhetése, ugy 37) az adózó községek jegyzői hivatalos állásának biztosítása 's czélszerűbb elrendezése iránt t.javaslatok készitettek, azok beadására halasztatván az ezek fölötti tanácskozás; ellenben 34) a' mezei rendőrség némi hiányainak kiigazítására tett indítványok elmulasztottak. 35) Az 1792. év óta az országba beütött ellenséges seregek által kizsaratott háboruadók, 's az általok okozott károk iránt az országbel minden illető t.hatóság részire ez időiglen is hátralevő elégtétel a' mult orsz.gyűlésen készített felírás nyomán ismét sürgettetni fog. 36) A' zágrábi püspökség és káptalan jobbagyainak az ugynevezett udvargróf minden ellenörködés nélküli bírósága alóli felmentése 's a' helyett törvényes eljárás behozása Torontál m. által indítványoztatván; ugyszinte 38) annak elrendelése is, hogy az egyhazi adományosok özvegyei és hajadonai is az ország nemesi özvegyeivel 's hajadonival egyenlő törvényes jogokkal birjanak, 's ezen egyhazi adományoztak közt divatozó azon helytelen szokás, miszerint az osztály az örökösödést megszakítja, töröllessék el. Az elsőre nézve az indítványtevő megye egyik követe előadá, mikép az udvargrófi bíróság a' feudalismusból fennmaradt hajdankor maradványa, midőn a' földesur jobbagyin önkényleg uralkodhatott 's felettök biráskodott; ez igazságtalan önkény alól, mellyet alkotmányos országban fen nem tarthatni, a' zágrábi püspökség és káptalan adományosít, ugymond a' követ, föl kell mentenünk, mert mikép lehet ott igazságos eljárást képzelni, hol a' püspöknek általa kinevezett udvargrófia és ügyvédje itél, 's a' főlebbvitel egyenesen az illető püspök elibe történik; igaz ugyan, hogy innen a' per a' kir. és hűszem. táblára is főlebb vitethetik, de azt alkotmányos joggal meg nem egyeztetetni, hogy az első bíróság, a' t.hatóság kirekesztésével, azon földesur hivatalbelieiből áll, kihez az első főlebbvitel történik. Ezen baj orvosoltatását küldöm már az 1832ki országgyűlésen is sürgették, pártolatást is találván akkor, e' részben a' RR. t.javaslatot készitettek, mihez a' FRR. járulni vonakodtak. Nem kérnek tehát küldöm utat, egyedül azt, mit a' RR. többség mult orsz.gyűlésen elfogadott, hogy t. i. az első bíróságra az uriszek, meddig hazánkban fen fog állani, állapittassék meg, honnan a' megyei székre legyen a' főlebbvitel. Ezen indítványt elfogadtatott. A' másodikra nézve pedig T. megye másik követe megemlít, miképen szedett el a' zágrábi püspökség hűbérnökeitől nagy darab földeket, 's hogy osztály esetében, valahányszor valakinek kimultával gyermeke nem maradt, sem a' lányára sem a' testvérekre az osztályos örökösödést nem terjesztette, hanem azon jószágokat elfoglalta: továbbá az özvegyi just is megszüntette, nem tekintvén arra, hogy azon jószágokra a' donatio pro se et masculis kiterjesztetett. Szóló azt hiszi, hogy ha vannak, kik érdemesek az ország pártfogására, ezen elszegényült nemes családok, kiknek apáik hazánkat 's a' keresztységetet vérokkal ótalmazták, bizonyosan megérdemlik; annál fogva az előterjesztett indítvány nyomán ezen visszaélés megszüntetését törvény által orvosoltatni kívánta. Mire nézve a' RR. ez indítványt annyira, mennyiben az az 1832ki or.gyűlésen elfogadtatott, kikeresztetvén ehez a' mult orsz.gyűlési előiratok, pártolandják. Ezen két rendbeli indítvány közt B. megye őz követe a' nemzetre nézve sérelmesnek nyilvánítja, hogy miután a' zágrábi püspök jószágai Horvátországban a' haza védelmére elvették, azok helyett az ország híre tudta nélkül magyarországi birtok adatott a' püspökségnek. 40) Annak a' kormányal egyezkedések utján megszüntetése végett, hogy azon magyarországi lakosok, kik az örökös tartományokban örökségkép rájuk szállott javaikat eladva, készpénzzé teszik, a' somma egy tizedét az ottani fejedelmi kincstárba le-

fizetni tartoznak, ellenkező esetben pedig Magyarország részéről is ugyan törvényhozatal iránt felírás fog ő felségéhez tétetni. 41) Az 1840: 25. t. cz. aképeni módosítása iránt, hogy a' horvátországi ítélő táblától minden illető perek, jelesen a' kir. fiscusnak gr. Bathányi Kázmér és Gustáv ellen az ossai, broodi és gradniki urodalmak miatt folytatott pere a'báni táblához nemcsak folytatás, hanem ujrakezdés végett tételesenek által fölírás által lesz megkérendő ő fels. 's ekép ez indítvány előkerültével az érdeklött grófok folyamodványa pártolatásra talált. Végre még Buccari kerület azon kívánata, hogy keblében hajózási iskola-állásra ő fels. megkéressék, viszhangra talált. Pest m. követe pedig a' sajtótörvények kidolgozására orsz. választmány kiküldetését indítványozta; de a' RR. miután azt már ker. választmányra bízták, nem pártolták. Ezután gr. B. K. mint az alakult védegyelet ideiglenes elnökének folyamodványa olvastatott fel, melly köziratra adatván 's erdemleges tárgyalását a' RR. maga idejére halasztatván, a' folyamodó elnök arról értesitendő, hogy az orsz. terem az egyleti közgyűlés tartására átengedtetik. Végre a' katonai élelmezés és szállásolás tárgyában kiküldött országos választmány munkálata került tanácskozás alá. Egy dunai megye követe, ki az orsz. választmány tagja volt, ugymond ezen jelentésből láthatják a' RR. mily sikere volt az orsz.választmány küldetésének; ő fels. által kiküldött kir. biztosok a' helyett hogy a' sommáról nyilatkoztak volna, tanácsadással léptek fel, mellyre őket a' választmány föl nem szólította, de azon tanácsadás mellett a' megváltás lehetőségét a' nélkül, hogy a' kívánt összeget velünk tudatták volna, két föltételhez kötötték; kívánták ugyan is, hogy a' megállapítandó összeg igazságos kivételére az ország egy uj kulcs-kidolgozásról gondoskodjék; nem foghatom meg, micsoda összeköttetésben van a' kulcs a' megváltási summával; ha átlátta a' kormány a' most fenálló kivétési kulcs igazságtalan létét, akkor a' 4 millió adó szinte igazságtalan arányban vettetik ki, melly igazságtalanság megszüntetésére az uj kulcs kidolgozása szükségét a' kir. k. előadások közt megemlíthette 's annak készítésére a' RRet felszólíthatta volna; második föltételül tüzetett ki a' biztosítás, ez ugyan kérdem: micsoda indulat gerjeszthet a' nemzetben, midőn a' kormány 600—800 ezer forint behajtásra biztosítást kér; illy föltételek kitűzése által azt kell gondolnom, hogy a' kormány nem is akarja a' katonaelelmezést megváltatni, 's ha a' kormány a' kincstár terheltesése nélkül ez élelmezési kérdés elintézését, mellynek legkisebb politikai összeköttetése sincs, ellenzi, akkor lehet e' egy politikai reform életbejuttatás reménylenünk? Nekünk azonban ezen kérdést, a' visszaélések által tetemes kárt szenvedő adózóink könnyebbitésének eszközése tekintetéből leteennünk nem lehet; annál fogva, mivel véleményem úgyis az, hogy az orsz.választmány működési köre megszünt, mivel az csak a' somma- kitudakozásra küldetett ki, egy ker. választmányt kívánok megbízatni, melly a' megszakadt tanácskozási fonalat folytassa, 's a' visszaélések mikép lehető megállatása iránt törvényjavaslatot készítsen. Az utána szolt követ, a' választmány kiküldetésével nem látott a' dolgon segítve; ha a' kormánynak a' megváltás nincs érdekében, nekünk kell azt megelőzni, mondjuk ki, ugymond, nyitlan, hogy mi vagyunk a' nyomottak, 's ha a' szegény adózó nép sorsán könnyebbiteni akarunk, egyszersmind a' biztosítást meg kell ajánlanunk, mert attól tart a' kormány 's méltán, hogy az ország a' megváltási summával is ugy, mint az adóval, 3—4 évi hátramaradásban állana. A' szólásban következett m. követ megemlít, mikép ezen kérdés nem most fordul elő legelőször, a' terhek legnagyobbika a' kiszolgáltatás módjában 's azzal kapcsolatban álló visszaélésekben fekszik; nem akar szónok ezuttal annak vizsgálatába ereszkedni, miért a' kadit fel ezen kérdés az 1832ki országgyűlésen, mert az mindenki előtt tudva van, nézzük csak a' legutóbb kiadott resoluciót, mi fölírásunkban kértük ő felségét a' megváltási somma mennyiségének előterjesztésére, 's hogy alkudozásra fölhatalmazott egyedetek küldjön ki; a' kir. biztosok kiküldetvén, a' kegy. kir. resolucióban kérelmünk ellen legkisebb észrevétel sem tétetett, 's hogy most a' megváltási összeget meg nem monddta, mást nem gondolhatni, mint, hogy a' kormány a' megváltási összeg mennyisége iránt még most sincs magával tisztában, 's ez tanusítja, hogy nem nagy hajlama van az élelmezés megváltása kieszközlésére. Különösnek tartom, mond tovább szónok, a' biztosításkérés, hiszen ha a' kormány attól fél, hogy a' megváltandó somma biztosítás nélkül hátramaradásra jutand, a' adóösszege nem levén biztosítva, ha a' szegény adó a' fizetés terhét el nem birandja, a' biztosított élelmezési

váltság lerovása mellett a' hadiadóban maradna többel adós; és így ezen kívánt biztosítás által az ohajtandó czél el nem érhető. Azon föltétel pedig, hogy mi egy új igazságos kulcsot dolgozzunk ki, annyit tesz, mint azt mondani: én az élelmezés megváltását nem akarom, mert in abstracto kulcsot kidolgozni lehetetlen. Ha tehát a' kormány a' szegény adózó nép érdekét előmozdítani vonakodik, minthogy a' regulamentaris ár, mely szerint az adózó természetvényeket adni tartozik, a' törvényben meghatározva nincs, a' természetvények kiszolgáltatása egyedül a' közadó lerovására's könnyebbitésére létezik; miután pedig az most már az adózó nép teteles terhelésével — mivel a' regulamentaris ár a' piaci ár sehol és soha el nem éri — történik, ha ez iránt a' kormány rendelkezni nem akar, azon esetre véleményem az: fogjuk fel mi a' nép érdekét, logkevesebb se vonakodjunk a' kérdésbe bebozsátokozni, mert az 1832ki országgyűlésből vannak adatink; munkálkodásra pedig szóló az ügy hátráltatásának kiküldése tekintetéből a' munkálkodott orsz. választmányt vélte megbizandónak. Z. megye követe ezen kérdést sem kerületi, sem országos választmányra nem kívánta többé bizatni; a' kir. biztosok, midőn a' summa biztosítását föltételül tették, föl voltak szólítva annak kijelentésére, hogy mi-ből áll a' biztosíték, de ők erre mit sem feleltek; felírás által kívánta tehát szóló a' fels. az iránt értesíteni, hogy az ország egyebet mint törvényes biztosítékot nem érthetett, ez pedig meglevén, a' váltsági összeg mennyiségéről szándékát az ország Rendeivel tudassa, kijelentvén egyszermind, hogy a' biztosíték, valamint az újabb kulcs kidolgozása, az egyezkedést nem föltételezhető; ez utolsó annyival inkább nem, mivel azt oct. 15dikeig elkészíteni teljes lehetetlen, hanem az igazságos föl- osztási kulcs kidolgozásáról a' jövő országgyűlés fog gondoskodni. Ha pedig a' kormány a' váltsági summa mennyiségét, ugymond szóló, kinyilatkoztatni nem akarja, tegyük azt mi, új adatot e' részben már úgy sem várhatni, semmi más adat nem lehet, mint a' mi az 1840ki orsz. választmány munkálataiban kinyomtatva van; ebbe van foglalva mind az, mit ez érdemben a' nemzet törvényes tehernek tart, ezen törvényes teher megváltására tehát egy bizonyos summa dolgoztassék ki 's' törv. javaslatba öntessék; ha pedig ennek kidolgozását valakire bizni akarják, akkor szóló véleménye szerint azon itt levő néhány tagra vélte azt bizandónak, kik az 1840ki orsz. választmányban résztvevén, már ezzel foglalkodtanak. Az ezután nyilatkozott megyei követ figyelmeztette a' RRt, hogy az orsz. választmány nem mondott le működéséről, hanem csak bővebb utasítást kért, minél fogva helyét nem látta a' kerületi választmány kiküldetésének; szóló tehát az orsz. választmányt munkálkodásának folytatására akép kívánta utasítani, hogy ez azon ezredék száma szerint, melyeket az ország törvényesen tartani köteles, valami sommát dolgozzon ki, azt törv. javaslatba foglalandó. Ha ezen kérdést tovább jelen stadiumában hagyni nem akarjuk, hanem az adózó nép könnyebbitésére azt bevégeznünk ohajtjuk: nem lesz egyéb módunk, mint az ajánlandó summát adóformában megajánlani; ez a' dolog veleje, mert ha a' kormányt alkudozás terére nem vezethetjük, el kell hagynunk ezen tért, mert a' kormányt alkudozásra kényszeríteni nem lehet, hanem a' kérdés elintézésére ki kell majd mondanunk, hogy ennyi sommát katonatartásra ajánlunk, demától fogva a' természetvények kiszolgáltatása megszunik stb. Végre még Cs. megye követe szólalt föl: nem akarom azt fejtegetni, ugymond, mennyire sértett a' nemzet igazságos kívánata meg az által, hogy a' kormány a' sommát meg nem mondotta, hisz az élelmezési ügy elintézését nem annyira az ország, mint inkább a' kormány érdeke igényli, jelenleg nemcsak a' magyarországi katonaság, hanem az egész ausztriai armádia igen szét van szórva, itt egy osztály, amott egy század, 's ez a' rendes nagyobb hadi gyakorlatot lehetlenné teszi, e' tekintetből is tehát érdekében fekszik a' kormánynak e' szőnyegen forgó kérdésnek végképeni elintézése. Nem hiszem, mond tovább a' szónok, hogy a' kormány gyönyörűségét lenné azon tömérdek veszteségben, melyeket az élelmezések kiszolgáltatásánál a' szegény adózó nép szenvedni kénytelenítetik. Károsítatik pedig először az által, hogy a' természetvények annak idejében nem szeretnek be, mit megváltás mellett a' kincstár megtehetne; minél fogva, sokszor azon természetvények legdrágább piaci áron vásároltanak, melyekből a' kincstár regulamentaris ár mellett beszámítása által a' szegény adózóknak csekélység terítetik viszsza; 2) pedig károsítatnak a' községi előjárók zsarolásai által; mindezek megfontolása mellett semmi sem volt rám nézve váratlanabb, mint a' kormány azon nyilatkozata, melyet már az 1832ki országgyű-

lésen is nyilvánított. Ezen mindig egyforma nyilatkozata mellett kimondhatta volna már valahára, hogy ennyi sommát ezen föltételek mellett kívánok. Nem sért ugyan engem a' kormánynak biztosítékrol gondoskodása, mert az e' részben csak törvényes biztosítékot kívánhat, 's e' mellett a' sommák iránti alkudozás folytatathatott volna; de itt önkénytelenül azon uzsoráskodó jut eszembe, ki előbb a' hypothekát keresi, az ajánlandó sommát ahoz mérendő. Igen méltánylom, hogy az országos választmány utasításkérésért folyamodott, én P. követe nevetét, hogy t. i. e' kérdést le ne tegyük, egészen pártolom, mert az adózó nép ügye a' dolog minélelőbbi elintézését igényli, 's ha a' kormány constitutionalis kötelességét e' részben teljesíteni nem akarja, ha arra a' nemzet másképp nem veheti, az adó megtagadáshoz nyulhat; így tudom én a' constitutionalis életet; de azért ennek elhatározását sietetni nem kell, mert nálunk annak létesítése sokkal több nehézséggel jár, mint más alkotmányos nemzeteknél, mielőtt tehát ezen lépést megtennők, kövessünk el mindent, mi a' kormánnyal az alkudozást létesíthetné, 's annál fogva az orsz. választmányt tovább is megbizatni kívánom, hogy 1) a' megváltási summáról azon terhekre nézve, melyeket az ország törvényesen viselni tartozik, javaslatot adjon 's mennyire ennek kidolgozásában elegendő adati nem lennők, a' megbizott kincstári egyedekkel tegye magát érintkezésbe; megbizandónak vélném 2) a' választmányt arra is, hogy a' kivétési teher miképen behajtása iránt véleményt készítsen; ezt nem látom olly nagy nehézséggel összekötve, mert ezuttal más mint a' portalis kulcs nem állapíthatatik meg, ezt javasolta megtartatni a' finansialis választmány is; de arra véleménye kiterjeszkehetik, hogy a' kivetésnél kell e' különbséget tenni azon helyekre a' consumtio- növelés tekintetéből, hol a' katonaság tanyázní fog? Ezekben felül a' biztosítás megemlítését nem emlitve, 3) a' behajtásra nézve arról adna javaslatot, hogy a' váltsági összeg mily pénz-tárból fizetessék. Ezekután az előbbi indítvány többek kívánságára pontonként szavazat alá tüzetett. Legelső kérdés azonban az volt: vajjon a' munka folytatására az orsz. vagy más kerületi választmány bizassék e' meg; 40 megye 9 ellen az első mellett nyilatkozott. Továbbá az, hogy ezen választmány a' törvényesen viselendő terhek sommájáról véleményt készítsen, köz elfogadtatást nyert; de éles ellenzökre talált azon másik kérdés: kell e' az arányra nézve azon helyekre, hol katonák tanyáznak, tekintettel lenni? szavazáskor a' voksok egyenlőn 24 — 24 állván, a' tárgy- eldöntés tekintetéből Sáros az igennel szavazókhöz állt, 's így e' részben is a' cs — i indítvány fogadtatott el; a' kevesebbseben maradt megyék, melyek semmi különbséget tenni nem kívántak: Abauj, Zemplény, Szatmár, Szabolcs, Borsod, Heves, Bereg, Torna, Ugocea, Bihar, Pozsony, Nyitra, Soprony, Vas, Komárom, Bars, Hont, Győr, Veszprém, Tolna, Pozsega 's Veröcze. Ugy általános elfogadtatást nyert 3dik pont alatti azon indítvány, hogy a' választmány a' pénzbehajtásról és hogy melyik pénztárból történjék a' fizetés, véleményt adjon. Mindezekhez végre még B. megye azon ki v á n a t a is adatott, mikép a' katonaság mennyiségéről 's elhelyezéséről is javaslat készíttessék.

229d. orsz. ülés a' t. RRnél sept. 24kén. A' városi reformügyben a' 6dik, az orsz. sérelmek és kívánatok tárgyában 3ik 's némelly törv. hatóságok által pótlólag beadott sérelmekre 2dik főrendi vizonüzenet bemutatván, mai kerületben hitelesített tárgyak közül pedig 1) a' jelen országgyűlési költségekről szóló üzenet és törv. javaslat, 2) a' k. helytartótanács alatt levő alapítványi táraokról az orsz. gyűlés elibe adandó számadások tárgyában készült üzenet 's fölirási javaslat vétetett föl. Az elsőre néhány megyei követ olly törvényt kívánt, mely szerint az orsz. gyűlési költségeket a' nemesség nemcsak jelen esetben, hanem ezentul folyton viselni köteleztessék. Az utóbbi tárgyra nézve pedig a' m. m. kir. személynök megemlité: mikép az alapítványokra fölügyelés hazánk világos törvényei szerint kizárólag egyenesen a' fels. jogai közé tartozik; minél fogva a' RR. kívánatát már azért sem eszközölhetni, mivel az ország erre nézve legkisebb jogot sem tartott fen magának; különben pedig ha a' RR. kívánsága teljesíttetnék, idővel olly következményeknek szolgálna ez alapul, t. i. olly alapítványi számadások ideterjesztését szorgalmazhatnák, melyeket a' RR. (szándékukban sem levén) ez alkalommal nem kívántak vala. Ezen fölírás ellen még két káptalani követ nyilatkozott, azonban a' RR. nagy többsége mind két tárgyra nézve a' ker. szerkezetet tartotta meg.

230d. orsz. ülés a' nm. FRRnél sept. 25kén reg. 10 órakor. Az ülés megnyitatték az áldás megtagadás

iránti 4dik rendi üzenet fölolvastával 's közirat utasításával. Tárgyalás alá került ezután a' XVI. szepesi város elrendezése iránti 2dik üzenet, mely körüli végzések a' FRR. válaszüzenetbe foglaltatvák. Az ezután következett tárgy a' tek. RR. üzenete volt a' pereknek a' kir. fölörv. székek előtt országgyűlés alatt folytatása, a' hétszem. táblának országgyűlés alatti összeülése 's a' decretalis napok eltörlése tárgyában. Ezen főfontosságú tárgy fölterjesztését egy mélt. báró 's főispán nem ellenzé ugyan, de a' napló tekintetéből azon gyakorlati nehézségeket emlitte meg, melyek a' hozandó törvény teljesítését majd lehetlenné teszik. Ezek közé sorolá a' juris perek szövevényes létét, mely az országgyűlési munkálatokkal annyira elfoglalt itélőmester uraknak a' perek előadására megkívántató időt épen nem enged, főkép ha Pozsonyban tartatnak az országgyűlések. A' hétszem. tábla tagjai mint országnagyok és főispánok az országgyűlésnél szinte elfoglaltatvák. Felöltönek taláta tovább szónok, hogy a' t. RR. az országgyűlés mostani stadiumában gondoskodnak illy és annyi tekintet alá vetett tárgy elintézéséről. A' fölterjesztés a' tábla többsége által minden változtatás nélkül elfogadtatott. Következők ezután a' törvények kötelező erejének a' kir. megerősítés napjától leendő kezdése 's az országgy. be-rekesztés után 30 nap alatti leküldése tárgyában átküldött rendi üzenet. A' RR. kívánatát a' főnebbi báró 's főispán ellenzé, a' törvények kötelező erejét csak az általános kihirdetés 's tudomásra jutás idejével kezdendőnek vélvén, miután a' sanctioiban még publicatio nem rejlik, annál is inkább, mivel az országgyűlés végével olly szaporán történik a' sanctionált törvények fel- olvasása, hogy azt a' jelenvalók sem értik valódiképen. Más országokban a' hozott törvények mindenki tudomá- sára jutnak, azért nálunk is a' törvényeknek csak meg- gyékbeni kihirdetése után kezdődjék kötelező erejük. Horvátországra nézve az ország főhivatalnoka kivételt kívánt tétetni, miután törvény és gyakorlat szerint a' diaetán hozott törvényeknek még a' tartományi gyűlésen ki kell hirdettetniök 's ennek kirására legalább két quindena szükséges. A' rendi indítványt egy nm. gróf és országnagy pártolván, ő es. kir. fens. e' fontos kérdés fölött emlékezteté a' gyülekezetet, mikép eddig kétség- telen elvnek tartatott, hogy a' törvény a' kir. jóváhagyás és országgyűléseni kihirdetés után azonnal kötelező e- rővel birjon; ez mindig úgy tartatott 's ettől elállani an- nál kevésbbé vélné tanácsosnak, mert visszamenvén az orsz. gyűlések eredeti szellemére 's azok fokokint ki- fejlődésére, azt tapasztaljuk, hogy régi időkben ugyan az egész nemzet gyűlt össze 's a' hozott törvények leg- ott kellőleg kihirdetve lőnek, de ettől később időkben elállván a' nemzet, azok, kik az országgyűlésnél megje- lennek, Zsigmond 6d. decret. előszava szerint az egész nemzetet 's így a' felségével egyetemben az egész orszá- got képviselik, 's e' szerint, midőn a' törvény az orsz.- gyűlés előtt publicáltatik, kihirdetetik az szinte az e- gész ország előtt, 's azért annak ereje azon pilanattól kezdődik. Ez elnöki kijelentés általános helyeslésre találván, csak a' főnebbi báró 's főispán többféle gya- korlati nehézségeket, jelesen a' váltótörvényisékek ité- leteire nézve görditett elő; de melyeken, egy főispán észrevétele szerint, segíthet a' t. hozás, hozzáadván egy m. gróf, miszerint amugy is lehetlenségek sorába tar- tozik, hogy valamely hozott törvény bármely publica- tio következtében is minden ember tudomására jusson, hisz ez a' megyékbeni kihirdetés által sem eszközöl- tetik; még legrégibb időkben sem jelent meg minden nemes a' Rákoson 's ezen totus populus csak fictioe juris vétetik annak. Miután még a' magyar kath. egyház feje is az elnöki bölcs kijelentéshez erőteljesen járult, a' rendi üzenet ezen része változatlanul fogadtatott el, a' leküldésre javasolt 30 nap azonban számos gyakorlati nehézség miatt két hónapra emeltetni találtaték taná- csosnak. Az ennek folytában tanácskozás alá vett rendi üzenet a' kir. válaszok szerkezetének nemcsak a' tör- vények érdemére, hanem azok szavaira is kiterjesztése tárgyában, azon megjegyzését idézte elő egy m. főis- pánnak, hogy illy tartalmú felírások már előbbi orsz.- gyűléseken is tétettek, 's jelesen mult diaetán ez iránt a' fels. k. k. leiratában oda nyilatkozott: hogy mennyire a' körülmények engedik, a' RR. kívánatának megfele- lend. A' t. cikkek concertatióját azonban mégis töké- letesen elmellőzni nem lehet, mertel nem kerülhető hogy némelly szavak iránt kétség ne támadjon, mely a' con- certatio utján leggyyszerűbben 's biztosabban elhárít- ható. Azonban a' fölterjesztést valamint a' t. tábla többsége sem ellenezte. Felolvastaték ezután a' jelen országgyűlés költségei tárgyában üzenet, melynek azon- nali tárgyalását 's elfogadását egy m. főispán már csak azon okból is indítványozá, minthogy tartalma szöru

szóra a' mult országgyűlési e' tárgyú üzenethez hasonlít; ez ellen azonban egy nm. országgyűlésen a' megjegyzést tevő, hogy mult országgyűlésen a' kivétési kulcs iránt még lényeges észrevételei v a l a n a k e' táblának, melyekről egyedül a' tárgyaknak az országgyűlés vége feléi halmozása miatt az uttal elállott, de melyeket jelenleg tárgyalatandóknak tart. E' nyilatkozás következtében az üzenet közirata 's későbbi tárgyalatása elhatározaték. Felolvasták 's köziratra utasítotték végre a' kir. h.-tanács felügyelése alatti alapítványok kezelése iránti rendi üzenet 's felirási javaslat, mi meglevén, az ülés 2 órákor feloszlott.

291d. ker. ülésb. sept. 25kén elnökök és naplővivő az előbbieket, jegyzők: Palóczy, Vukovics és Szentkirályi. Mai ülés a' zsidók dolgában készített üzenet föllírás és törvényjavaslat hitelesítésével kezdetét meg, hitelesítettet tovább a' katonai kiscapongások korlátozása iránt mult orsz. gyűlésről fölterjesztett tör. javaslatra kegy. kir. válaszkiadás szorgalmazása végett készített felírás; ugy az egyetem gazdálkodási 's tanítási rendszerének országgy. elibe leendő terjesztése iránti üzenet és föllírás javaslat. Ezután a' mult országgyűlésen az egyházi tized tárgyában készített törv. javaslat vétetett fel. Az egyházi tized általános eltörlesztését kívánók megemlítették azon igaztalanságot, melyet ez által a' protestansok szenvedni kénytelenítettek; ezen terhet B. megye követe már azért is igazságtalannak tartotta, mivel az mindenkit egyenlőn nem nyom, vannak ugyanis községek, melyek a' tizedet természetben szolgáltatják ki, mások készpénzzel váltják meg, 's ezek közt némelyek kisebb, mások nagyobb mennyiséget fizetnek; továbbá vannak olyanok is, melyek semmivel sem adóznak, 's ezen tizedet sem k a p j a mindenütt az egyház, mert vannak olyan helységek, hol azt a' földesur szedi; ezen különböző gyakorlatot csak ugy vélte elintézhetőnek, mivel az adózó nép legnagyobb nyomtatására szolgál, ha végkép mindenütt megszüntetik, vagy legalább bizonyos summával megváltatik; más alkalommal is rendelkezett már a' tized fölött a' nemzet, így birta azt Bocskay is. Mások pedig a' tizedet szerződésekre kívánták változtatni; voltak, kik a' t. javaslatba foglalt egy telek után fizetendő 2 forintot sokallották, míg némelyek az eddigi szerződések mellett nyilatkoztak; végre szavazatra tüzetvén azon kérdés: vajjon az egyh. tized kárpótlás nélkül megszüntessék é? 39 megye 10 ellenében nemmel szavazott; a' kevesebbbségben maradt megyék: Nógrád, Zala, Pest, Tolna, Szabolcs, Borsod, Bereg, Bihar, Békés, és Csanád. Így tehát a' tized csak bizonyos megváltás mellett szüntethetik meg, a' RR. azonban ezen kérdés tárgyalását félbenszakaszták a' megváltás miképeni eszközéséről máskor tanácskozándók. Most pedig a' városi reformügyben átküldött 6dik választási üzenetét a' FRRnek vitték tanácskozás alá, mert K. m. követének a' munkálat letételére tett nyilatkozata elhangzott. A' szabályokra nézve, mely iránt a' két tábla nézetei bőven kifejték, a' RR. 29 szóval 20 ellen előbbi határozatjuk mellett maradtak. A' kisebbségben maradt megyék, melyek a' főrendi véleményt pártolták: Soprony, Liptó, Somogy, Győr, Veszprém, Baranya, Fehér, Esztergom, Mosony, Árva, Bács, Turóc, Pozsega, Verőcze, Szerém, Sáros, Szathmár, Szepes, Torna, és Ugocsa. A' polg. képességről szóló 89. Sra nézve Z. megye követe, a' főrendi qualificatiót, küldőji utasítása szerint, miután a' FRR. az egyenes választáshoz járultak, elfogadta. Ezután B. m. követe ugymond, mielőtt e' tárgyra nézve vélekedésemet kimondanám, szándékom okát adni, miért vagyok oly kicsinyhitű, hogy minden perczmulasztást veszélyesnek tartok; nekünk meg kell ragadni ezen pillanatot, mely előttünk mutatkozik, hogy azon százezrek, kikről itt szó van, a' polg. szabadságot minél előbb élvezhessék; én előttem a' szabadság fejlődésének alapja a' miveltég 's ekkép miveltéset rabszolgák közt nem keresek, ennek kifejtésére pedig legalkalmasnak találok a' sajtót, vagy a' nyilványosság mellett a' kölcsönös eszmecsere közlését. Ki megfontolta, hogy az általános testvéresülhetés nagy eszméje csak a' kir. városok közvetítése által eszközölhetik, 's hogy a' fenálló választófalak csak ugy rontathatnak le, ha a' városoknak életet adunk, az a' városok ügyét kitalhatóleg előmozdítani iparkodik; nekünk kötelességünk a' különböző elemek hatását összemérni, tőlünk függ ezen fontos kérdés megmentése, ha engedünk eddigi megállapodásunkból a' FRR. kívánatára annyit, mennyit az ügy szentsége kockáztatása nélkül tehetünk. Sok előítéletnek van ezen városi reformügy kitéve 's eddig a' történet nem tanúsít oly esetet, miszerint lett volna oly arisztokratia, mely önként engedett volna, ezt mindig az érzett kénytelenség, vagy fizikai erő kényszerítette a' jogok megadására; most

tehát midőn az arisztokratia önként kész a' jogokat megosztani, használjuk a' kínálózó alkalom perzeit 's mentjük meg ezen fontos ügyet, nehogy az időt elmulasztva, egykor a' jogok megszerzésére a' jövőndő physikai erőt használni kénytelenítessék. Mult alkalommal, midőn ezen kérdés szőnyegen volt, nem bocsátkoztunk a' qualificatio kérdésébe, azt attól függesztettük fel: vajjon a' FRR. a' közvetett vagy közvetlen választást fogadják é el; most már a' FRR. egy igen nevezetes kívánatunkat az egyenes választást és pedig azon qualificatio mellett, melyhez a' közvetett választást költötték, elfogadták; ezzel egy nagy eszmét értünk el, mert ha polgár volnék, egyedüli ohajtásom csak a' közvetlen választás lenne; ehez járulásra hívom fel a' RR. et, melőlvén mindazáltal a' FRR. által e' kérdéshez kötött föltételeket. Különbem nem is oly lényeges különbség létezik már köztünk, ugyanis vizsgáljuk azon qualificatiót, melyet a' FRR. ajánlanak 's melyet mi 3ik üzenetünkben felállítottunk: mi az ingatlan vagyona kis városokban 200, közép városokban 600 's nagy városokban 1000 ft értékére tettünk polg. képességet; a' FRR. pedig kis városokban 3—400, közép városokban 7—900 és nagy városokban 1—1200, magára Pest városára pedig 3000 ftos qualificatiót kívánnak; itt a' valóságos különbség tehát nem több mint 100 fr., mert nem foghatom meg, mit értenek a' FRR. a' 300 ftal 's a' t. ha már a' 300 forint szerintök polg. képességre elegendő; annál fogva a' külső telkekre nézve a' FRR. által javasolt 300, 700, és 1000 forintos qualificatiót elfogadhatónak vélem; Pestre nézve ugyan nem látom okát, miért kell nagyobb qualificatiót mint más nagy városokban felállítani, de ha a' polgárok sokasága miatt támadható zavaroktól félnek a' m. FRR., minthogy ezen város érdeke csakugyan más mint a' többi városé, nem ellenzem, ha erre nézve nagyobb qualificatiót, véleményem szerint 2000 ftot állapítanak meg; meghagynók mind e' mellett, a' belső telkekre nézve általunk felállított elvet, t. i. hogy az, kinek a' városban a' városi telkekönnybe bejegyzett háza van, polg. képességgel bírjon azon oknál fogva, mivel a' házalbirók a' város érdekeihez szorosan csatolatvák. Ez lenne tehát, mit közöletés tekintetéből tennünk kellene. Szeretném ugyan magam is, ha a' polg. képesség a' legtagabb alapra építették, de ha el nem érhetem, ezen szorosat is elfogadom, hisz nem a' jelennek hozzuk a' törvényt, a' jövőndő majd kifogja viái magának, mit most mi elérni képesek nem vagyunk; mit most teszünk, kezdete a' jogok kiterjesztésének: én kezdeni a' k a r o k, mert kezdet nélkül nincs növekedés, nekem a' kisedet elhagyni nem szabad azért, mert egyszerre emberré nem született; anánlfogva újra ajánlom indítványom elfogadtatását. Mi már az általunk felállított minimumot illeti: ebben most miután a' summára megegyezünk, már nem t a l a l o k szükséges garantit, tisztában vagyunk a' p o l g á r o k számával, azért től b á t r a n elállhatunk. Ellenben a' mesteremberekre a' főrendi qualificatio sok kelemetlenségre 's gyakori kijátszásokra nyujtana alkalmat, ezen, véleményem szerint változtatni kell. 1832-ben az urbér-tárgyaláskor sok vitaközös folyt annak meghatározása fölött: ki tekintessék mesterembernek; végre abban állapodtak meg: hogy mesterember mind az, ki annak gyakorlatából él; én ennél tovább most sem mennék, mert annak, ki saját mestersége gyakorlata után él, bizonyosan kell annyi jövedelmének lenni, mennyit töle a' FRR. a' polgári képességre meg kívánunk, különben meg nem élhetne; azonban a' honoratio-rokrul mégis azt hiszem, hogy kell valamiképp rendelkezni, ezek jövedelmeit legbajosb lenne meghatározni, annál fogva legezelszerűbbnek látnám: ha ide a' 3dik üzenetben felállított 40, 60, 80, Pest városra pedig 100 forint házbéri qualificatiót visszaállítanók. Erre nézve egy m. követ megjegyzé, miképp a' polgári qualificatio minden legkisebb emelésével, több polgár záratik ki a' joggyakorlásból, erre pedig ő küldőitől felhatalmazva nincs, 's azért el sem fogadja. Más követ pedig igen ohajtja a' városok elrendezését, de oly elrendezést nem akar, mely által számtalan polgár polg. szabadságában megszorítottatnék. Azonban ezen kérdést a' többség szavazat által kívánta eldöntetni, elsőben is a' fölött szavazat a' RR.: vajjon elfogadják é a' főrendi qualificatiót, vagy nem; 26 megye 23 ellenében nemmel szavazott; a' kevesebbbségben maradt megyék: Zemplény, Sáros, Ung, Szathmár, Szepes, Krassó, Pozsony, Nyitra, Liptó, Somogy, Hont, Veszprém, Baranya, Fehér, Esztergom, Mosony, Árva, Bács, Turóc, Pozsega, Verőcze és Szerém. Ellenben a' békési indítvány 36 szóval 13 ellenében elfogadtatott; a' kevesebbbségben maradt megyék, m e l l y e k a z előbbi qualificatio megtartására szavaztak: Abauj, Sáros, Heves, Ugocsa, Csanád, Arad,

Torontál, Soprony, Trencsény, Vas, Nógrád, Zala, és Komárom. Továbbá a' polg. őrsereg-felállításól a' RR. elállottak, hagyatván az a' honvédelmi rendszer általános elrendezésére, egyébiránt az eddigi gyakorlat tovább is fentartatik. A' képviselők számára nézve a' RR. előbbi nézeteiket tartották meg. Ellenben a' főfelügyelők tárgyalása kezdetén azon kérdés tüzetett kiszavazat alá: vajjon a' főfelügyelők elvileg elfogadtatnak é: 25 megye 24 ellen igen szavazott; a' kevesebbbségben maradt megyék: Pozsony, Nyitra, Soprony, Trencsény, Vas, Nógrád, Zala, Komárom, Zólyom, Esztergom, Pest, Tolna, Verőcze, Ung, Gömör, Borsod, Heves, Bereg, Ugocsa, Bihar, Csongrád, Csanád, Arad, és Torontál. Egy kárpátvidéki követ előad, hogy mielőtt a' RR. a' főfelügyelő hatásköréről szólnának, azt a' városi munkálattal foglalkozott ker. választmányhoz kellene utasítani annyival is inkább, mert ott már e' részben egy javaslat előterjesztetett, mely akkor 1—2 szavazati többséggel mellőztetett el; a' t. javaslat előterjesztéseig azonban egy elvvel tisztában kell lennünk: a' FRR. az egyenes választást a' candidatioi joghoz költötték, ezt tehát szavazat által kellene elhatározni; ugyszinté azt is, hogy vajjon a' főfelügyelőt ő Fels. korlátlanul nevezze é vagy nem. Az utána szólt követ S. megye követ javaslatában nem osztozott, hanem utasításánál fogva kívánta, hogy a' felügyelők a' ht. tanács által fölterjesztett egyedekből ő Fels. által neveztesse ki, 's azok ne minden városban, hanem kerületekre osztassanak fel ugy, hogy 10nál többben ne lehessenek, se megyei se városi követekek ne választathassanak, 's az adminisztratioi felügyelés tekintetéből vagy a' városban, vagy pedig az illető kerületben lakni tartozzanak; végre, hogy a' magyar nyelvet tökéletesen tudják. Ezután Cs. m. követe ugymond, mielőtt a' főfelügyelő kötelességei és jogairól szólnánk, először azt kell meghatározni, hogy kik legyenek? én azokat mindenesetre a' polgári elemből kívánom választani, mert a' városi testületbe oly idegen elemet, mely a' polg. érdek kifejlését elnyomhatná, ültetni nem akarok; oly férfira kívánom én bizni a' felügyelést, kit ő Fels. a' városi polgárság által ajánlandó 3 egyed közül tartoznék kinevezni; és ezen egyed főpolgármesternek neveztetnék, ezt pedig tehetjük, mert a' felügyelés elve elfogadásával meg magát a' nevet nem fogadtuk el; jogai és kötelességei közé tenem pedig, a' közgyűlésekben és a' választásoknál elnökösködést és hogy a' végbehajtásra szigoron felügyelni tartozzék; a' candidatiót semmi esetre sem adhatjuk kezébe, hanem meg kell tartanunk az általunk javasolt kijelölő választmányt, ennek elnöke és a' 6 számból álló választmányának hetedike ő legyen; különben ha a' kijelölést a' kormány befolyása által kinevezett felügyelőre biznók, akkor a' polgárok választói szabadsága egyenesen a' kormány kezébe adatnék, akkor a' qualificatio mellett tett hosszas küzdésink mind hasztalanokká válnának, mert a' kijelölési jussal a' polg. jog nullificáltatnék; nekünk tehát a' felügyelőre többet, mint előadám, bizni nem lehet; ez lenne a' közadminisztratio-ba befolyása; a' mellett t. i. hogy a' végrehajtás szigoru teljesítésére felügyelne 's ez által a' törvények megtartása felett őrködne, a' közgyűléseken és választásoknál elnökölne, kivéve a' tanácsulést, törvényeseket és a' bizottságokat, az itteni elnökösködést egyenesen a' helyhatósági tisztviselőre kell bizni, 's ez lenne, ha a' RR. polgármesteri czim javaslatomat a' felügyelőkre elfogadják, másod polgármester, ki a' főpolgármester akadályoztatása esetében annak helyét elfoglalhatná. Véleményem szerint igen meg kell fontolni a' felügyelőket rendeltetését, nehogy oly befolyás engedtessek, mely által a' városi fejlődő élet elfojtassék 's a' polg. szabadságon orvosolhatatlan seb ejtessék. Egyébiránt a' kinevezésre nézve általam javasolt eszme nem u j 's nem idegen, így történik a' Hajdukerületben a' főkapitány kineveztetése, hogy t. i. a' hajduk 3 egyedet választanak, 's azokból nevezi ki ő fels. a' kapitányt, a' kijelölést pedig ismét mondom korlátlanul a' RR. senkinek se adják kezébe, mert általa veszélyeztetik a' szabad választást. A' többség elhatározta ugymond a' követekező szónok, hogy legyenek oly tisztviselők, melyek a' kormány és hatóság közt a' kapcsolatot teszik; mostan tehát azon kell lennünk, hogy azok a' municipális élet kifejlődésének 's közadminisztrationak ártalmára ne legyenek; erre nézve a' főeszmét, hogy a' municipiumban a' közadminisztratiót csak a' municipium által választott tisztviselők teljesíthetik, épen kell tartanunk. A' főfelügyelő, bár polgári egyedből leszen is, ha a' kormány által bármi módon de örökösen neveztetik ki, őt a' municipium kifolyásának nem tekinthetni, 's ő a' közadminisztratio-ba nem folyhat, hanem arra, hogy a' törvények szigoron végrehajttassanak, 's a' közadminisztratio kerekéi hivatalmu-

lasztás által pedig ez elve cipális tisztviselő látom lőtesít hanem keveseképp folyton adminisztratio-heti; én tehát a' felügyelő nem határozható képeni lehetget a' cs—di nak adatik egy hat, vagy a' k ő fels. a' felügyelő miképp nevezte lényeg csak a' gármestert m tehát őt bárm idővel ebből madjon, hogy polgármester polgármester vet attól tart, oly szük hat polgárok által gész munkál oly kapocs hatalommal as érdeket őssz akarunk, akk gyelőt nevezh már pedig, ha jánlándók, kik zok családok 's pártok kifolya datio mellett, azon oknál fo hoz a' kijelöl ezt ugymond, pártoskodásra de ezen előter desben: vajjo rületekben leg többira szava felügyelőt, köv Torontál, Nyit határozása és jegyzőre bizat felügyelőt ő fe arra egyedek lottak közüli k a' kevesebbbség gát a' felügyel ták: Liptó, Sor Mosony, Árva, ros, Szathmár, mes és Krassó szavazat, a' vá vántak a' felügy városi követ ki ellen mindig l már most az ő nek, minthogy kormány. Azon gyelő főpolgár főpolgárnoknál 27 a' felügyelő megye pedig e 229d. or órákor. A' napj tegnapi tanács mal egy lángos gerjeszte 's a' r nyit. Tartalm végzés a' viszo gálat alá vett 3 mek tárgyában, a' többiek pótl vastaték 's hite zése tárgyában közös alá vétett egyházi áldás hoszsasb vitat szággyűlésen m ni megemlítése alkalmat, kihag RRdek rövid üz feps. az ülést há

lasztás által fel ne akadjanak, kell felügyelni; miután pedig ez elvet felállítottuk, azt hogy a felügyelő municipalis tisztviselővé ne válhassék, legcélszerűbben úgy látom létesíthetőnek ha azok nem minden városban külön hanem kevesebb számmal kerületekre osztatnának fel, s e képfolyton a városban nem tartózkodhatván, a köz-administratióba magát egy könnyen meg nem fészkelheti; én tehát minél kevesb számra ohajtanám szorítani a felügyelőket, de azok mennyiségét most egyszerre nem határozhatni meg, mert azok száma a felosztás miképeni lehetőségétől függ; nem látok ez által nehézséget a cs—di indítvány létesítésében, mert ha több városnak adatik egy felügyelő, mindegyik város egyet ajánlhat, vagy a körülmények szerint többet, mellyek közül ő fels. a felügyelőt kinevezni köteleztetnék. Abba, hogy miképfelvezetessék, logkisebb erősem látok, előttem a lényeg csak a miképeni felügyelés, azonban én a polgármestert municipalis tisztviselőnek tartom, nevezük tehát őt bárminek, csak polgármesternek ne, nehogy idővel ebből a kis városokban azon következtetés támadjon, hogy a város költségei tetemesek lévén, az alpolgármester tisztét költségkímélés tekintetéből a főpolgármester is elvisehelheti. A szőlásban következtetést követ attól tart, hogy ha városokban a felügyelők körét oly szűk határok közé szorítják, s azokat ő fels. a polgárok által választottakból tartozik kinevezni, az egész munkálathoz semmi sem lesz, mert ő fels. csak oly kapcsolási létesítéshez járulhat, melly a végrehajtó hatalommal assimilálva lévén, a kormány és a város érdekét összehozza; ha a dolgon könnyíteni és segíteni akarunk, akkor engedjük meg, hogy ő fels. oly felügyelőt nevezhessen, ki minden pártot felül fog állhatni, már pedig, ha városi polgárok által választatnak az ajánlandók, kik közül ő felsége kinevezni tartoznék, azok családi s más összeköttetéseknek fogva csak a pártok kifolyásaiból lennének. Szólt még szónok a candidatio mellett, ezt szinte a felügyelőre kívánta bizni már azon oknál fogva is, mert a FRR. az egyenes választáshoz a kijelölési jogát határozottan kötötték; tenni kell ezt ugymond, különben, eddigi tapasztalás szerint csak pártoskodásra és vissza élésekre nyújthatnak tár kapu; de ezen előterjesztés megczáfolattott. S végre azon kérdésben: vajjon minden városban külön, vagy csak kerületekben legyen a felügyelő? 41 megye 7 ellen az utóbbira szavazott. Azok, kik minden városban kívántak felügyelőt, köv. valának: Heves, Csongrád, Békés, Arad, Torontál, Nyitra és Győr. A felügyelők számának meghatározása és felosztása iránti tervkészítés a kerületi jegyzőre bízott. Második kérdés az vala: vajjon a felügyelőt ő fels. korlátlanul nevezhesse e, vagy pedig arra egyedek a városok által ajánltassanak; az ajánlottak közül kinevezésre 28 megye 20 ellen szavazott, a kevesebbégben maradt megyék, mellyek ő fels. jogát a felügyelő kinevezésében korlátozni nem kívánták: Liptó, Somogy, Győr, Baranya, Fehér, Esztergom, Mosony, Árva, Bács, Turóc, Pozsega, Zemplény, Sáros, Szatmár, Szepes, Torna, Ugoosa, Máramaros, Temes és Krassó. Végre még a nevezetre nézve tételt szavazat, a városi követek főpolgármesteri címet kívántak a felügyelőnek adni; egy alkalommal meg egy városi követ kijelentette, hogy a városok a felügyelők ellen mindig legnagyobb idegenséggel viseltettek, ha már most az ő akaratjuk ellen felügyelőkkel terhelhetnek, minthogy az a kormány organuma lesz, s fessse a kormány. Azonban a városok kívánatát, hogy a felügyelő főpolgármesternek, vagy polgárnagynak, vagy főpolgárnoknak neveztesse, csak 14 megye pártolta, 27 a felügyelői név megtartása mellett nyilatkozott, 6 megye pedig ezen czimkérdésre nem szavazott.

229d. orsz. ülés a m. FRRnél sept. 24. reg. 10 órakor. A napirend első tárgya a váltóképeség körüli tegnapi tanácskozások folyt. szolgált, melly alkalommal egy lángeszű gróf beszéde a legélesebb figyelemre gerjeszte s a rendi üzenet elfogadását leginkább könnyíté. Tartalmát jövő számunkban közlendjük; a többi végzés a viszonzóüzenetbe foglaltatott. Az ezután vizsgálat alá vett 3dik fődí választóüzenetnél az orsz. sérelmek tárgyában, Horvátország pótlólagos sérelmei szinte a többiek pótlékaul felterjesztetni végeztek. Felolvastatták s hitelesítették ezután a k. városok clondozése tárgyában 6dik választóüzenet; utána pedig tanácskozás alá vétettek az ötödik rendi üzenet és t. javaslat az egyházi áldásmegtagadás végett, mellynek első része hosszabb vitatkozások után, mint fölösleg és mult országgyűlésen már eldöntött tárgy, mellynek illy formán megemlítése csak kétes magyarázatokra nyújthatna alkalmat, kihagyatni tanácsosnak találtatott, mire is a t. RRdek rövid üzenetben felszólítottatni fognak. Ő cs. kir. fess. az ülést három órakor rekeszté be.

292d. ker. ülésb. sept. 23kán elnökök és naplóívó az előbb ek, jegyzők Szentkirályi és Ghiczy. Napirend a városi reformügy, különösen pedig a főfelügyelő hatáskörének meghatározása volt. A kijelölési jog miképeni gyakorlatára nézve a tegnapi cs. indítvány folytában a ker. jegyző a hajdukereleti szerkezetben megállapított módot vélte ide is alkalmazandónak. Ez ellen azonban néhány megyei követ felszólt, különösen pedig egy kárpátvidéki követ több ízben felszólalása által a kijelölést egyenesen a főfelügyelőre bizni ügykezett, ezt most ugymond, annál fogva is kell tenni, ha következtetések akarnak a RR. maradni, mivel a főfelügyelő a városi polgárok által választandó 3 egyed közül fog kinevezeteni, miáltal őt másnak, mint közbizodalom kifolyásának nem tekintheti, kijelölési jogot a főfelügyelőre ruházni annál inkább szükséges, mint hogy őt az administratióra felügyelése által felelőssé tenni kívánják, a felelősség pedig fen nem állhat ugy, ha a felügyelő oly egyed a pártok hatalmas befolyásait a kijelölni tartozik, ki különben is hivatalra hanyagsága miatt vagy más okból nem alkalmas. Erre ezafelkép választottak, hogy a felügyelőt, miután azok kerületekre lesznek felosztva, a közbizodalom kifolyásának nem tekintheti, mert a mellett, ha minden város kinevezésül egyet egyet fog ajánlani, azok közül egy kerületbe csak egy nevezetethetik ki, pedig minden városnak körülményei szerint különböző érdeke lehet, így p. o. nem tetszhetik Pestnek, mi Budának tetszhetik és viszont, különben az is megtörténhet, hogy midőn valaki főfelügyelőnek ajánlatot, a polgárság közbizodalomát birta, de minthogy örökös tisztviselő lesz, a bizodalom időjártaival elvesztheti. Ma ugymond egy megyei követ, a szabad választás mellett vittunk, már pedig a korlátlan hatalmu kijelölés a szabad választást egészen megsemmisíti, korlát nélkül ezen két elv egymás mellett fen nem állhat, mert a szabad választási jog megengedi, hogy olyan egyed is választathassék, ki nincs kijelölve, a korlátlan kijelölési hatalom pedig megengedi az olyan egyed kijelölését, ki iránt a polgárság többsége közbizodalommal nem viseltetik, e két elv egyesítésére tehát szükséges korlátokat szabni. Hosszas vitatkozás után végre szavazatra tüzetvén azon kérdés: vajjon a kijelölést a főfelügyelő a tanácsközvány kihallgatása mellett de korlátlan hatalommal gyakorolja e, vagy pedig mint a Hajdukereleti rendezésében megállapított, hogy a tanácsközvány t. a tanácsköz képviselők által választassanak s ezek a felügyelő elnöke alatt tegyék e a kijelölést; ez utóbbit a cs—di indítvány nyomán, hogy 6 tanácsközványi tag választassék s hetedik legyen a felügyelő elnök, 37 megye 12 ellen elfogadta. A kisebbségben maradt megyék, mellyek a felügyelői korlátlan kijelölési joggal kívánták felruházni; Liptó, Baranya, Fehér, Esztergom, Mosony, Árva, Turóc, Pozsega, Szerém, Sáros, Szepes, és Ugoosa. Továbbá azon indítvány, hogy a főfelügyelő városi követnek ne választathassék, 38 megye többséggel 11 ellen elfogadtatott; a kisebbségben maradt megyék: Sáros, Szepes, Gömör, Ugoosa, Baranya, Fehér, Esztergom, Mosony, Árva, Bács, Pozsega, és Szerém. Végre még több rendbeli indítvány folytában azon esküformát, melly a megyei kihágásoknál a főispánokra készítettet, fog a felügyelők részére is alkalmaztatni, s a főfelügyelő egyszerre semmiféle más közhivatalt nem viselhet. Szavazatarányra nézve a RR. előbbi nézeteikhez ezuttal is szorosán ragaszkodtak. Ezután a esdörtvények módosítása került szőnyegre, e körül, mielőtt a RR. a t. javaslat tárgyalásába boesátkoztak, többféle indítványok tétettek, míg végre szavazat után kimondatott, hogy a RR. a esdörtvényeket változtatni kívánják. Sept. 28kán Orosz Elek ungm. követ gyilkosai (Kovács Pál és Toronyi István) hóhérpallos által kivégeztettek Pozsonyban.

A magyar középponti vasut érdeke ellen legutóbb terjesztett ellenkező hírek megczáfolása végett b. Rothschild f. e. sept. 6án Frankfurtból országbíró és kir. személynök ő kegyelmességüknek irt leveleiben azon elhatározott biztosítást nyújtja, hogy ő, mint loginkább érdekelt részvényes s már csak azon nagy hasznok tekintetéből is, mellyek ezen vaspálya létesüléséből az általa alapított Ferdinánd császár éjszaki pályára szükségké várhatók, valamint a nagyszerű s közhasznu orsz. intézvények iránti valódilag haszonkereselen érdekénél fogva, a magyar középponti vaspályát, meny nyire tőle függ, szorgosan előmozdítani gondoskodandik, ugy ezen eltökélt szándékát s középponti vasut teljes léthehozására intézett minden buzgalmat tanusítani soha el nem mulasztandja.

A finansialis választmány javaslata a Zalamegyei választmány véleménye ellenére sept. 26án Zala-Egerszegen csupán az érdemben tartatott közgyűlésen kortesi túlyomóság következtében egész kiterjedésében megbukott. Továbbá a f. o. g. értesítettünk hogy szinte sept. 25kén különösen szinte az orsz. pénzügyi választmány munkálata átnézése s utasításadás végett tartott bács-bodrogm. közgyűléskor az adó közintézetek előmozdítására oly módon fogadtatott el, hogy négy esztendőre évenként két két millió pfg fr. ajánltassék, egyenesen a nemesek által fizetendő. Alig olvastatott fel a választmány véleménye, a legidősb. bírák egyike keserves hangon emelt szót az adó ellen ismeretes adatival, mellyet fő ügyvéd csak hamar letorkolt. Elnök alispán azonban, midőn még egy másik fizetéses thiro is ellenz az adót, oda nyilatkozott, hogy az adózni nem akarók hátra vonuljanak, mire egy előkelő ur is sietni akart; de kigúnyoltatván székén maradt. Erre az elnök kimondá a magasztos adózási végzést. Nem hiányoztak kortesek is, kik azonban igen ha-

mar cinémittattak. Legjobban siránkozott Szabadkáról betódított 25 nemes atyafi azt állítván, hogy mivel már a városban is adóznak, hogyan lesznek kétszeres adót viselni képesek?

Vasmegyei elegyhírek (vége.) c) Mit a jövő reményéről állít a levezető, az igen neveléses. Ugyan kérem miképfelvezheti magát szerencsétlennek azért, mert a jövő örök éleiben nem lehet reményes-igen, mi képfelvezeti azért magát szerencsétlennek egy oly felekezet, melly tágasb uton haladván, generalis kulcsával mindenki előtt felnyitja a mennyország kapuját? Ezeknél fogva reménylhetni, hogy ha Ujvidéken hét, Nagyváradon hat vallásfelekezet békében elfér egymás mellett, tisztelt rokonink is csakugyan Ganges helyett Gyöngyös táján fognak maradni, honnan híhető nem is kívánt senki távozni, csak azon szőszóló, kinek esze néha sétálni látszik járni, oly pusztá ráfogásokkal él, s kinek azt kívánom: adja isten ha a tévedés körét megfutotta, szerencsésen térjen vissza az igazság ösvényére. — Még egyet. A kis Szombathelyről hét év lefolyta alatt sok szépet, jót és igazat mondék el a Jelenkorban és Társalkodójában. És akkor méltán magasztalám, mert nem könnyen találhatni két magyar hazánkban városkára, melly a közügyek gyakorlati kezelésének évtized óta üdvösb sikerét tanusította mint Szombathely. Erről kor- és kórházai, kisedodója, katonalaktanyája, rajziskolája st. ef. korszerű intézetei tagadhatlan bizonyítványim. Sim manekem is igazolnom kell azt, mi a Társalkodó egyik számában már említették, t. i. hogy e városban is fel kezd a rend fordulni. A nép, mellynek becses jogai vannak, ha használni tudná azokat, felizgatva már mult szent-György napjakor a polgárok nagyobb része aláíratlall ellátott 12 pontbul álló követelvényt nyujta be a városi közgyűléshez, mellyben, többi közt sürgeti, hogy főjegyző más választassék (a mostani egy aggastyán, ki e város szolgálatában 50 évig becsülettel hordá hajfűrket), ügyvéd csak egy legyen, beltanácsosak, kiknek egy fillér fizetésük sincs, évenként újittassanak stb. Ez ujító szellem a juliusi zajos ülésben már oda tört ki, hogy egy nemes polgár, kortesekre támaszkodólag imígy szóla: „No most szóljanak, ha mernek“ stb. egy másik új polgár pedig — megyei tisztviselő, ki milly reménnyel fordul restauratiója felé, egy kurta év mulva látni fogjuk — magát eképfelhallatá: „Most van az időpont, mellytől jövődjé függ a városnak. A beltanács restauratiójától elállani annyit tesse, mint a nép szabadságát lenyakazni.“ — De legjobb lesz az ügy megismertetésére az egész levelet felvilágosító észrevételekkel e lapokba, ha egy kis szőletet szánand a t. szerkesztőség annak fölvetelére, beküldenem. Halom hogy az egész tisztviselői kar le akar köszönni. — Csak ez kell, hogy a takarékoság-gyűjtötte kis pénzösszeg elolvadjon s a város oda sülydedjen, hol évtizedek előtt vala. — A történetendők éber szemmel fogom kísénni. Végre ezen elegyhíreket iskolai adatokkal zárom be. Kir. phil. lyceumunkban mult iskolai évben a tanulóok összege: 114 vala. Közülök meghalt: 1, az iskolát elhagyta: 7, elbocsátatott: 1. — A praemonstrati rend f. t. szerzetes kanonokinak szombathelyi gymnasiumában — mint a magy. osztályzat mutatja — a mult isk. év második felében tanult: 223 ifju. Köztük: 1 kir. 1 magány-díjast szemlélhetni. Katonává lett: 1, próbatétre nem bocsátatott: 1, a tanulóok sorából időközben kiállott: 6, iskolába járt 6 héber. A köszegei gymnasiumba 242 tanuló járt. Az alsóbb iskoláról máskor. G.

Spanyolország. Négy órai kabinet-tanácskozás után Martinez de la Rosa a külügyek tárczáját átvette. A Gaceta, melly e kinevezést közli, állítja, hogy ez a kormány minden nézeteiben osztozik. Hirszerint az előkészített szabályok ezek: 1) Felsőház-felállítási élethosszig nevezett tagokbul. 2) Módosított sajtó-törvény. 3) Módosított nemzetörségi törvény. 4) Az alkotv. oklevél előszava azon részének megváltoztatása, hol nép-felsőségéről van szó. Pita Pizarro hajdan pénzügyi miniszter St. Sebastianban, hol tengeri fürdőkert használt, meghalt. A carlisták minden erőködésük daczára is kisebbségben maradtak s alig leend a kortesben egynél több képviselőjük. A fellengősdiék hívek maradván föltétükhöz, miszerint választásokban részt nem vesznek, egészen képviselő nélkül leendnek; csak az alkotványos monarchiai párt fog, a körülmények szerint, nagy többséggel győzelmeskedni. Az említett két párt bátorsága azonban még sem sülyed: a carlisták szűnet nélkül eselszövénykednek az udvarnál: a fellengősdiék pedig klubjaikban fejtenek ki nagy munkásságot s céljuk: a mérsékpártiak közt szakadást okozni.

*) Elvárjuk. A szerk.

Anglia.

Victoria kis lyánya kisérletében órákig sétál vagy kocsi... Victoria kis lyánya kisérletében órákig sétál vagy kocsi...

szélyes. A' felsőház azon eljárása, mit perében tanu... szélyes. A' felsőház azon eljárása, mit perében tanu...

Franciaország.

Soult elbocsátási kérelmét újra beadta, mit a' király... Soult elbocsátási kérelmét újra beadta, mit a' király...

szultán fia ismét erős csapattal közelgett a' francia táborhoz... szultán fia ismét erős csapattal közelgett a' francia táborhoz...

Orosz-Lengyelország.

Czári rendelet következtében statusköltésen számos fiatal... Czári rendelet következtében statusköltésen számos fiatal...

ÉRTESÍTŐ.

Fiúnevelő-intézet. Alulirt azon szülőknek, kik gyermekeik jövő... Fiúnevelő-intézet. Alulirt azon szülőknek, kik gyermekeik jövő...

Gőzösök járása octoberben. Bécs és Pozsony közt a' „Duna“ gőzös indul mindennap... Gőzösök járása octoberben. Bécs és Pozsony közt a' „Duna“ gőzös indul mindennap...

Editto. Non essendoci presentato alcun Creditore o Pretendente nel triduo dei giorni... Editto. Non essendoci presentato alcun Creditore o Pretendente nel triduo dei giorni...

Hirdetés. A' n. mély magyar kir. udv. Kincstár rendelkezése közhírré tétetik: hogy a' tokaji kir. kincstári uradalomban... Hirdetés. A' n. mély magyar kir. udv. Kincstár rendelkezése közhírré tétetik: hogy a' tokaji kir. kincstári uradalomban...

Vertical text on the right edge of the page, partially cut off.